

Ю. І. Карчова,
канд. мистецтвознавства,
ст. викл. кафедри естрадного
та народного співу
Харківської державної академії культури
ORCID ID: 0000-0001-5970-086X

ГРАДАЦІЇ НАРОДНОПІСЕННОГО ВИКОНАВСТВА У СУЧАСНОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ПРОСТОРИ

Особлива позачасова значущість народнопісенного виконавства у духовних обрядах української нації детермінується не тільки його ментальною «вкоріненістю» та резонуванням із усіма царинами буття людини та соціуму. Високий адаптаційний потенціал щодо трансляції в академічну та естрадну площину музичного мистецтва надає сучасному народнопісенному виконавству статусу маркера національної художньої картини світу, здатного до плюралістичної інтерпретації в контексті як народної традиції – в її автентичному, фольклористичному вимірах у сольному, ансамблевому та хоровому варіантах виконавського втілення, так і в академічному, і в естрадно-масовому музичному мистецтві.

Комплементарність і емерджентність компонентів народнопісенної виконавської парадигми [1], варіативність їх співвідношення та лабільність модусів виконавської інтерпретації – сучасні засади модифікування предметнення настанов народного співу. На рівні художньої рефлексії це віддзеркалює ситуацію аксіологічної бифуркації, чинниками якої слугують «тенденції доцентрові, зокрема така ціннісна домінанта сучасності як актуалізація національної самоідентифікації в її особистісному та суспільному модусах, та відцентрові, відповідні культурній парадигмі пост-постмодернізму» [2, с. 133], обумовлені процесом єднання ментальних настанов української нації та європейської спільноти.

На перетині цих тенденцій постають численні сольні версії народнопісенного виконавства, амплітуда коливання в яких між настановами автентичного, академічного та естрадного вокалу визначається як особистісними творчими орієнтаціями співаків, так і специфікою концептуальних, тематично-образних, виразових тощо параметрів твору та водночас позамузичними чинниками, зокрема визначенням власної творчої місії. Так, у творчості Каті Чілі спонукою модифікування компонентів народнопісенної виконавської

парадигми в академічному спрямуванні стала потреба у виведенні народного співу з його феноменологічно іманентної площини фольклорного буття в академічний та естрадний простір. Це обумовило органічну триєдність у виконавстві співачки власне народного, народно-академічного та народно-естрадного модусів репрезентації автентичних фольклорних зразків. У творчості М. Садовської народнопісенне виконавство постає в аурі тенденцій мультикультуралізму та стильового простору world music. Це відбиває як синтез настанов автентичного виконавства (зокрема на матеріалі, зібраному під час фольклорних експедицій), так і тембр індійської гармоніки, творча співдружність як із джазовим колективом «Borderland» та фольклорним гуртом «Курбаси», так із об'єднанням «ДАХ» і Гете-Інститут (у проєкті «Пісні Бабиного Яру»).

Своєрідні інтерпретації народнопісенної виконавської парадигми демонструє її ансамблевий модус. З одного боку, творчість сучасних чоловічих гуртів, орієнтованих на збереження настанов народного співу, позначена як героїко-патріотичною домінантою, так і значущістю концепту історичної пам'яті. Це засвідчує творча діяльність гурту «Хорея козацька», жанровими пріоритетами для якого є думи, стрілецькі, козацькі та повстанські тощо пісні, репрезентовані у традиціях співомовлення, барокового вокалу, кантового співу та в мульти-інструментальній аурі. З іншого боку, відродження народної пісенності в її автентичному варіанті на основі репрезентації її зразків, які раніше не були активно уведені у професійну художню практику, характеризує виконавство чоловічого гуту «Перегук», позначене збереженням найдавніших ознак народного співу а capella – мовної позиції вокального апарату, нейтрального інтонування, насичення глісандо, вигуками, додатковими голосними та приголосними тощо. Своєрідний статус медіатора між епохами виконавству гурту надає його принципово академічний візуальний образ, що створює простір мультикультурної та водночас позачасової художньої комунікації.

Інший вимір мультикультурної інтерпретації народнопісенного виконавства вирізняє творчість гурту «Go-A», у якій його вокальні маркери синтезуються як із інструментальними, тембровими ознаками сьогодення – електронними звучаннями та звуковими ефектами, так і з виразовими – домінуванням різко акцентної ритміки, пануванням мислення «блоками» – «патернами», що асоціюються із джазовим мисленням тощо. Особливої культурної багатимірності трактування засад народного співу набуває також у залученні в темброву «ауру» творчості «Go-A» тембрових маркерів іншого національного походження, зокрема азійського. Принципово експериментальна, інколи епатажна стилістика візуального кліпового оформлення

виконання певним чином створює спадкоємний зв'язок із синкретичною природою народного співу. Надмасштабну мультимедійну та інструментально-темброву «ауру», позначену синтезом академічної традиції та народної – в різноманітті її національних витоків, навколо настанов народнопісенного виконавства створює гурт «Курбаси». Зберігаючи традиції синкретичного буття народнопісенного виконавства, гурт «Курбаси» також тяжіє до перформативності, проте виявленої у відтворенні давніх театралізованих форм, які асоціюються із архаїчною обрядовістю.

Плюралізм модусів сучасного інтерпретування народнопісенного виконавства – безумовне свідчення не тільки його перманентної життєвості, а й унікальної здатності до трансляції в різні культурні контексти при такій же безумовній центрації на вічних, позачасово значущих ментальних настановах.

Література

1. Карчова Ю. І. Українське народнопісенне виконавство в професійній музичній практиці останньої третини ХХ – початку ХХІ століття: автореф. дис. ...канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Харків: Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського, 2016, 17 с.

2. Стасевська О. А., Уманець О. В. Духовне оновлення як умова модернізації сучасного українського суспільства: колізії та дисонанси. *Політичні та правові дисонанси в сучасних українських реаліях*: зб. матеріалів ХХХ політологічних читань (м. Харків, 16 червня 2017 р.). Харків: Право, 2017. С. 132–136.

О. О. Лермонтова,

доктор філософії,

викладач ДМШ №7 м. Харків

ЗВУКООБРАЗ ДОМРИ В СУЧАСНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ПРОСТОРІ

Культура постсучасності, у якій відповідно до мейнстримів глобалізації та глокалізації [3] естетичні орієнтири перебувають у стані перманентного коливання між загальнолюдськими та особистісно орієнтованими світоглядними опорами, між тяжіннями до стереотипізації художніх потреб та до їх індивідуалізації, позначена спрямованістю на формування нової звукової картини світу. В її конструктах увиразнюються у новому статусі ті звукові маркери світового мистецтва, які раніше були «винесені» за межі академіч-